

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 24. An pœna consistens in lucro non acquirendo (adeoque minùs propriè pœna) adjici possit sponsalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73973)

batio; secus accidit in solutione usurarum; quia earum promissio ob redemptionem vexæ est valida; item in solutione pecuniæ ob patratum homicidium, utpote cuius promissio non per se, sed per accidens, scilicet ex motione ad peccandum iniqua est, ac proinde sublata iniquitate obligat ad sui executionem, unde mirum non est, juramentum de his pecuniis solvendis esse obligatorium; in Sponsalibus verò pœna apposta ratione sui prohibetur, ac proinde neque ejus promissio, neque solutio ulla ratione honestari potest; & sic mirum non est, juramentum de præstanda hac solutione non esse obligatorium, utpote de re prohibita & simpliciter illicita, non obstante, quòd hæc prohibitio sit tantum à jure positivo, non verò à naturali; adeoque solutio illa sit tantum contra bonos mores civiles, non naturales; idem de promissione solvendi pecuniam amissam ludo vetito sentit Castrop. *l. c. num. 7.* illius solutionem illicitam esse, adeoque nec juramento confirmari. Quod verò atinet quæstionem hinc natam; an recipiens multam pecuniariam promissam in Sponsalibus possit eam solutam retinere, relatis aliorum sententiis *num. 8.* respondet ipse *num. 9.* cum Gutt. *de mat. c. 17. n. 15. & seq.* sub distinctione nimirum, si resiliens solvat illam, ut stet promissis etiam nullis, sciens eam esse indebitam, recipientem eam posse retinere, quousque ad restitutionem compellatur; quia eo casu non solvitur pecunia, quatenus vi promissionis debita, sed donatur promissa, eò quòd promissa sit; jura autem non donationem, sed solutionem vi promissionis factam prohibent seu annullant; si verò promittentia solvat illam, quia credit se obligatum esse, recipientem nullo modo posse eam retinere, quia nullum habet titulum, ratione cuius possit eam retinere.

§. Limitatur è contra responsio ita, ut locum non habeat dicta prohibitio & irritatio in resiliente injustè & per fidem. Castrop. *l. c. n. 3.* (etsi fateatur oppositam sententiam esse communem) citans Coninck. *d. 22. du. 5. concl. 2. num. 29.* Suar. *Tom. 2. de relig. l. 2. de juram. c. 23. num. 5.* Valq. *opusc. de testam. c. 3. d. 2. num. 28.* Laym. *l. 5. tr. 10. c. 1. n. 8.* Pontium *de Sponsal. l. 12. c. 19. n. 8. &c.* Ratio limitationis est, quòd id imprimis non prohibeatur jure naturæ; cum hæc pœna libertatem matrimonii non impediatur, utpote ortum habens ab ipsismet contrahentibus, qui le solutioni pœnæ voluntariè subjecerunt; dein jure positivo solum prohibeatur apponi talis pœna solvenda à justè resiliente; & nullus est textus, quo prohibeatur pœna imponi injustè resilienti, uti id patet ex *c. gemma*; ubi Sponsalia contracta erant ante septennium, à quibus contrahens poterat licitè resilire, ideoque mirum erat, solutione pœnæ obligari seu cogi ad perseverandum in sponsalibus. Neque etiam ex ratione ita decidendi in *cit. cap.* colligi potest, pœnam imponi non posse injustè resilienti. Siquidem ratio movens ad prohibendam impositionem pœnæ hic est, ne matrimonio contrahendo adimatur aut minuatur aliquatenus libertas, at ex eo, quòd injustè cogitans resilire moveatur solutione pœnæ ad celebrandum matrimonium, non minuitur ejus libertas; quia nulla est libertas licita & honesta, quæ illà pœnæ solutione minuatur; cum compellatur ad id, nempe contrahendum matrimonium, ad quod jam jure naturali ac divino adstrictus est vi sponsalium; adeoque à quo abstinendi nullam ampliùs habet

R. P. Loui. Jur. Can. Tomus IV.

potestatem & libertatem (intellige) moralem seu civilem & juridicam, etsi physicam habeat, quam, ne peccaminosè exserat resiliendo, cohibetur illà solutione pœnæ; unde tamen non magis destituitur libertate requisita ad contrahendum validè matrimonium, quàm is, qui ob illatam mulieri injuriam per desolationem tenetur eam ducere, vel gravem summam pecuniæ dotis loco ei persolvere, dum perterritus & cohibitus illà pecunià solvendà eam ducit; quorum contrarium est in eo, qui ex justa causa posset resilire, adeoque habet libertatem licitam seu moralem non contrahendi matrimonium, quam proinde coarctari illà impositione vetant jura. Quin & positivè probatur à Castrop. *cit. p. 9. n. 3.* limitatio ex eo, quòd teste Sanch. *l. 1. d. 30. n. 9. Gutt. c. 17. n. 7. & 8.* apud eundem licitum sit pœnam apponere contractui sponsaliti; ne conjux concubinam habeat; ne absque legitima causa divortium faciat; quia hæc appositio cedit in favorem matrimonii promissi. Sed neque limitationi contraria est *l. fin. de Sponsal.* nam postquam in ea statuisset Imperator, ut, si tantum unus ex sponsis tradat arrhas in pignus secuturi matrimonii, & culpà recipientis illas non sequatur matrimonium, hic teneatur in duplum (nimirum arrhas restituere, & tantundem de suo patrimonio) imò (si inter partes conventum sit) triplum & quadruplum, si culpabiliter resiliens sit major 25. annis; si autem minor, satisfaciatur solum restituendo arrhas; statim subjungit: *extra definitionem autem leg. hujus cautio pœnam stipulationis continens, vires nullas habebit:* si nimirum contineat pœnam ultra quadruplum arrhæ, de qua immediatè priùs egerat, ut ibid. gl. ergo per hanc legem non reprobatum omnis cautio pœnæ; sed potius stabilitur, & solum reprobatum excessus ultra quadruplum. Sed neque contraria est *l. Tertia.* cum in ea aliud nihil dicatur, quàm quòd non teneat pœna, de qua persolvenda parentes inficis liberis pacto Sponsalibus adjecto conveniunt; eò quòd iis non debeat aliunde injici necessitas matrimonii contrahendi, in quam ipsi non consenserunt; adeoque hac lege non reprobatum pactum pœnæ persolvendæ ab injustè resiliente, si ipsi liberi in eam consenserunt, dum nimirum ipsi vel eorum parentes ipsis consentientibus de ea pactum iniierunt. Cui proinde legi non derogat, quin potius limitationem nostram stabilis Leo Imperator in *novell. 18.* cujus verba utiliter leges apud Castrop. dum ibidem, ne Sponsalia sursum deorsum ferantur, hoc est, facillimè solvantur ob nimis levem jacturam solius arrhæ faciendam à resiliente, consuetudinem illam solvendi insuper pœnam gravio-rem ex pacto sponsalibus adjecto, in vim legis attolit, & pro vera lege observari vult.

Quæst. 24. an pœna consistens in lucro non acquirendo (adeoque minus propriè pœna) adjici possit Sponsalibus.

1. Resp. primò: hæc pœna constituta ab uno contrahentium, V. G. promittendo; si mihi nupteris, tantum tibi dabo: nisi id fiat ex rationabili causa, est nulla; quia præsumitur facta affectu libidinis, ideoque reprobata à jure, *l. si stipulatus fuero, ff. de V. S. Sanch. l. 1. d. 33. n. 3. Gutt. de mat. c. 20. n. 2. Castrop. p. 10. n. 1.* Secus est, si fiat ex rationabili causa, ut deciditur expressè *c. de illis. de condit. apposit.* qualiter facta censetur

C

tur

tur ex rationabili causa, si fiat à femina; quia facta præsumitur in dotem, vel si fiat à viro sene vel ignobiliore puellæ nobiliori; quia censetur factam recompensationem juventutis vel nobilitatis, AA. iidem, apud quos uti & Baldum. *cit. l. ita si stipularis fuero*; pro certo habetur, promissionem factam à viro feminae causâ donationis propter nuptias validam esse; quia non est donatio gratuita, sed renunciatoria dotis receptæ, ut habetur *l. si constante. c. de donat. ante nuptias*.

2. Resp. secundò: Valida est promissio ab alienis facta contrahentibus de lucro acquirendo, si nubant; cum hæc non sit pœna, sed præmium matrimonium contrahentibus propositum. Sanch. *l. c. n. 6. Gutt. n. 4. Castrop. n. 4. & apud hunc Mantic, de conject. ult. vol. II, tit. 18. n. 1. Molin. de primogen. l. 2. c. 13. à n. 1.* Arque ita valida erit donatio vel legatio hæreditatis Titia, si Cajo nubat, Castrop. *l. c. Sanch. n. 7. Gutt. n. 5.* Quin & valebit talis institutio hæredis, tamen si Cajo, cui nuptura Titia, sit illius consanguineus intra quartam gradum, adeoque egens dispensatione pontificia obtentu facili. Idque non tantum, ut vult Sanch. *l. 8. d. 5. n. 19. & 26.* si testator dispensationis meminerit, sed etiam, ut Castrop. *n. 5. Molin. l. c. Gutt. c. 26. n. 6.* ubi nulla facta illius mentio; eò quod præsumendus sit eam velle: cum credendum non sit, testatorem velle, ut Titia nubat Cajo contra juris ordinem, vel ut sua institutio caduca fiat: In casu verò, ubi testator meminit dispensationis, & hæc impetratu difficillima. V. G. in secundo gradu consanguinitatis, conditionem illam, utpote fermè impossibilem, rejiciendam & legatum purum subsistere censent Molin. *l. c. n. 12. Henriq. l. 12. de mat. c. 10. n. 4.* Rectius sentiunt contrarium Sanch. *l. 5. d. 5. n. 20. Gutt. c. 20. n. 7.* quibus inhære videretur Castrop. *n. 5.* eò quòd licet ista dispensatio obtentu sit difficilis, non tamen sit absolute impossibilis, cum sæpe concessa. Quòd si tamen dicta conditio: si nubas Cajo; apponatur legitimæ vel aliàs debitæ hæreditati, rejicienda est; cum, quod libere debitum est, nequeat gravari: Mantic. *l. c. n. 11. Molin. l. c. n. 4. Sanch. cit. d. 33. num. 10. Gutt. c. 29. n. 8. Castrop. n. 6.* juxta *l. in prioribus c. de inoff. testam.* Idem est, si nuptia essent indignæ hæredi vel legatario; eò quòd ob difficultatem gravem, quam passurus esset legatarius in ea conditione implenda, jus etiam, ut impossibilem rejiciat. *l. cum ita legatur. ff. de condit. & demonstrat. nisi tamen mulier, cui hoc gravamen imponitur, sit vidua; eò quòd illa, etsi non teneatur nubere indigno, non teneatur tamen à nuptiis abstinere, si velit frui legato; quia in illa dispositione includuntur duo. Primum expressè, ut nubat indigno, quod rejicitur. Alterum tacitè, ut nemini alteri nubat, quod in viduo vel vidua sustineri potest; ita tenent Sanch. Gutt. Castrop. *LL. cit.* Quòd si etiam legatum fiat virgini; si nubat Cajo; ex eo non fieri illud caducum, si ea nubat alteri ex jussu paterno; eò quòd conditio illa sic intelligenda erat, quatenus decenter & honestè impleri potest; decens autem non sit, ut virgo alicui nubat contra voluntatem patris, sustinent Sanch. *cit. d. 33. n. 15. Gutt. c. 20. n. 11. Molin. c. 13. num. 22. Mantic. l. c. tit. 18. in fine apud Castrop.**

2. Plures hujusmodi casus resolutos ex Sanch. à n. 14. & Gutt. c. 20. à n. 12. Vide apud Castrop. à num. 8. quorum aliquos, compendio subjungo. Primus: dum legatum (idem est de hæreditate)

relictum sub conditione; ut nubas nobili, non satisfit huic dispositioni, & consequenter amittitur legatum, si ducas nobilem, & dein factus viduus ducas ignobilem; eò quòd finis talis dispositionis, ne scilicet hæreditas ad ignobile deveniat, procedit æquè in secundo matrimonio, dum æquè in eo liberi procreari possint Sanch. *l. c. num. 14. Gutt. c. 4. num. 22. Castrop. l. c. p. 10. num. 8. Mantic. n. 3.*

3. Secundus: Gravatus ducere aliquam, si requisitus renuit, amittit legatum, ita ut, etiam si pœniteat cum recuperare illud non possit, si legans voluit ipso facto privari non volentem acquiescere dispositioni, illudque applicatur successori. Secus, si non voluit actu privatum; eò quòd tunc, quia nemini adhuc jus quæsitum, & res est integra, sit locus pœnitentiæ. Sanch. *n. 15. Gutt. n. 13. Castrop. n. 9.* cum Palacz. *de majorat. p. 1. q. 50. n. 13.*

4. Tertius: Hæres vel legatarius gravatus ducere Titiam, amittit hæreditatem vel legatum, si aliam duxerit, etiam si dein factus viduus velit ducere Titiam; quia dispositio illa intelligitur de primis nuptiis, non de secundis, nisi tamen hæreditas vel legatum dilatum est pro tempore viduitatis. Molin. *n. 26. Sanch. n. 17. Gutt. n. 15. Castrop. n. 10.* Quin &, si in hoc casu tempore illo viduitatis Titia nubat alteri, legatarius ille non amittit legatum; neque etiam Titiam factam viduam tenetur ducere AA. iidem.

5. Quartus: Legatarius gravatus ducere Titiam, si postquam ea primò renuit, dein annuat, nolit eam tunc ducere, legatum non amittit; quia conditio habetur pro impleta, si dictus legatarius tempore, quo Titia ducenda erat, & hæc renuit, nupit alteri vel legatum adit, vel si non adit, legatum est non quantitatis, nempe pecuniæ, triticij; sed speciei nempe domus vel fundus. Si verò, nec nupit, nec legatum adit, nec illud est speciei, perdit legatum, si Titia denuo consentiente, ipse abnuat; quia in hoc casu omnia sunt integra; ita Sanch. *n. 18.* cum Mantic. *à n. 38.* & Menoch. *de præsumpt. l. 4. præsumpt. 103. à n. 3.* apud Castrop. *num. 11.*

6. Quintus: Hæres vel legatarius gravatus ducere Titiam, eâ requisitâ renuente, non amittit hæreditatem vel legatum; Eò quòd talis videatur gravari ad matrimonium contrahendum, non absolute, sed sub conditione, si Titia consenserit adeoque eâ renuente, cessare gravamen, & conditio reputetur impleta per *l. 1. c. de institut. & substitut.* Molin. *n. 14. Mantic. n. 37. Menoch. l. c. num. 25. Sanch. n. 19. & 20. Gutt. n. 8.* apud Castrop. *n. 12.* Idque licet Titia non expressè reculer, sed virtualiter, apponendo malitiosè impedimentum, ne à gravato requiratur ad nuptias. Molin. Sanch. Gutt. *LL. cit.* ita tamen, ut gravatus protestationem suæ intentionis ex mandato Judicis præstare debeat ad domum ipsius mulieris, ejusque consanguineis notam facere, ut de mulieris malitia & de gravati diligentia constet. AA. iidem. Illud hic notandum cum Sanch. *n. 21. Gutt. num. 19.* & alii communiter, quòd prædicta solum procedant in ultimis voluntatibus, quarum favore introductum est. *l. 1.* & aliis, ut dispositio nis conditio censetur impleta, quoties per gravatum non fuerit gravaminis executio; non verò in contractibus irrevocabilibus inter vivos; sed in his necessariò conditio in specifica forma sit implenda, aliàs donatum deficiat, nisi aliud à donante exprimat.

matur.

mat. Nihilominus ait Castrop. n. 13. remittens ad Molin. quod etsi hæc sit sententia communis, & secundum illam consulendum, probabile tamen satis sit, & æquitati non parum conforme, donatarium, cui donatum conceditur sub conditione dependente ab alterius voluntate, retinere posse donatum, si per ipsum non fuerit conditionis adimpletio; eò quod subintelligendum sit, donatum concedi sub conditione non impossibili, sed possibili, & rationabili, adeoque quatenus à donatario dependet.

7. Sextus. Dum Titia sit legatum sub hac forma: lego Titia, si Cajus cum ea contraxerit; & Cajus recuset, inspiciendum est, cujus favore testator voluerit matrimonium contrahi. Si id factum favore Titia, obtinebit legatum; Secus, si favore Caji, Sanch. n. 22. Gutt. n. 20. ques sequitur Castrop. n. 14.

8. Septimus. Si alicui fiat legatum, vel donatio, ut faciat contrahi aliquod certum matrimonium, & is etiam omni diligentia efficere id nequiverit, non obtinere legatum, eò quod hæc non sit pœna, sed præmium propositum, quod non censetur oblatum, nisi effectu secuto, sentiunt Sanch. n. 23. Gutt. n. 21. credit nihilominus Castrop. cit. n. 14. talem posse retinere legatum; quia secundum dicta in ultimis voluntatibus censetur impleta conditio, quoties is, cui imposita, non est in culpa exequendi illam; Secus verò esse quoad donatum; quia in donationibus istiusmodi conditionatis ex communi sententia non spectatur diligentia, sed effectus secutus.

9. Octavus. Dum conditio pendens à plurium voluntate deficit, v. g. si Titia instituta hæ res vel legataria, si nubat Cajo, & Cajus moriatur, debet hereditatem vel legatum Titia; non verò, si ipsa moriatur Titia, debet ei res hereditibus, tradit Molin. Jesuita de just. tr. 2. d. 206. & 207. apud Castrop. n. 15. verum, ut apud eundem Molin. Juslita l. c. à n. 23. Mantic. n. 37. Menoch. præsump. 183. num. 40. & 41. Sanch. num. 24. Gutt. n. 22. & habet communis in utroque casu perire hereditatem & legatum concessum sub conditione nuptiarum, ut habetur L. legatum c. de conditionib. insert. nisi suppleatur conditio à jure, uti contingit, dum ex malicia patris non gravata nuptias recusat. Cujus sententia tamen plures vide limitationes apud Castrop.

10. Nonus. Legatum relictum determinatæ personæ, si matrimonium contrahat, conceditur eidem, si matrimonium spirituale ineat ingredientem religionem. Covar. L. 1. var. c. 19. n. 10. Menoch. L. 3. præsump. 148. à n. 13. Gutt. n. 27. & l. 1. 99. can. n. 20. Sanch. n. 29. Molin. Jesuita l. c. d. 707. concl. 1. Castrop. n. 18. juxta expressam decisionem, §. sed hoc præsentis. auth. de sanctiss. Episc. collat. 9. & auth. nisi rogati. eod. ad Senat. Consult. Trebell. cujus resolutionis ait Castrop. frivolam esse rationem, quam tradunt aliqui, nimirum quod hac ratione præcludatur via statui perfectionis; eò quod viam illam non præcludat, etsi statum matrimonii, quod bonum est, foveat; cum puella possit relicto legato amplecti religionem, & nemo obligetur bona sua in opera perfectiora exponere, sed sufficiat expendere in opus honestum, quale est dotare puellas pauperes. Proinde aliud hujus resolutionis est fundamentum, nempe præsumptio juris de voluntate testatoris, qui creditur in legato factò determinatæ personæ in matrimonium collocandæ, solum spectasse, quod tali personæ utile est, collocando

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. IV.

eam in statu decore, qualis status utilis illi, & decens est religio. Extenditur quoque resolutio, ut legatum relictum certæ personæ, ut in matrimonio collocetur, illi obveniat, etsi tempore conditi testamenti nupta esset, ne dispositio testatoris irrita censetur. Sanch. n. 32. Gutt. n. 28. Tiraq. de caus. cessante. limit. 8. n. 4. apud Castrop. n. 20. Secus tamen est, si legatum relictum personæ determinatæ, non simpliciter, ut matrimonium contrahat, sed expressè, ut illud contrahat cum determinata personæ; eo ipso enim satis exprimit, se velle matrimonium carnale, Castrop. cit. n. 18. adeoque etiam, ut idem, si persona illa, cui nubere debebat, jam obierat, antequam ipse esset in mora, necessariò debet nubere, si legato frui velit; quia id in casu non conceditur ob vitam cælibem, sed ob matrimonium. Nihilominus frui adhuc posset legato ex præsumpta in eo casu testatoris voluntate, si religionem ingrederetur. Si quidem cum cessaverit matrimonium, cum determinata persona contrahendum, & solum relinquatur obligatio matrimonii contrahendi, credit præsumptio juris, velle testatorem tam ad nuptias spirituales, quam carnales concedere legatum. Ita Castrop. de cætero legatum relictum non personæ determinatæ, sed indefinitè puellis maritandis, obvenire nequit puellis ingredientibus religionem; eò quod Auth. de sanctiss. Episc. collat. 9. solum est de legato relicto certæ personæ; adeoque trahi non debeat ad legatum incertis personis relictum; cum sit dispositio exorbitans à jure communi, quod exigit condiciones in forma specifica & propria non ficta impleri. L. Mevius. & l. qui hæredi. ff. de condit. & demonstr. religio autem, non propriè, sed juris fictione vocetur matrimonium. Sanch. n. 29. Gutt. n. 27. Mantic. n. 26. & c. Secus tamen adhuc est, dum legatum relictum indefinitè pro puellis consanguineis testatoris, ita ut hæ religionem ingressæ illud obtineant; eo quod in hoc casu propter affectionem testatoris legatum recipiat latam interpretationem. l. Aurelius. ff. de liber. legat. censeturque ac si factum determinatæ personæ, Castrop. n. 19. Sanch. n. 32. Gutt. cit. n. 22. Mantic. l. 8. de conject. ult. volunt. ut. 5. n. 22.

Quest. 25. An pœna lucri non acquirendi retrahens à nuptiis valide adjici possit legato vel donationi.

R. Esp. primò: Pœna hæc in ultimis voluntatibus Rapposita ei, qui nunquam matrimonium contraxit, & consummavit, hæc v. g. ratione: instituo te hæredem, vel lego tantum, ne in eas matrimonium; est nulla, remanetque hereditas & legatum relictum subjeçti conditione purum, exclusâ illa conditione, seu dictâ pœnâ tanquam impossibili (pœna enim illa, ut contraria bono communi reipublicæ, cui expedit filiorum procreatione ex legitimo matrimonio augeri, reprobat à jure. l. 2. c. de indicta viduit. tollend. Conditiones autem à jure reprobatæ impossibiles reputantur, l. conditiones que contra bonos mores ff. de conditionib. institut.) Sanch. l. 1. d. 34. à n. 2. Gutt. de matr. c. 21. à n. 1. Castrop. p. 11 n. 1. juxta quod expressè habetur, l. quoties. l. cum tale. l. Titia si non nupsit. ff. de condit. & demonstr. & s. impossibilis. inst. de hæred. instr. Nisi tamen forte favore libertatis dicta conditio fuisset adjecta. Sic v. g. dum legantur Titia 100. ne nubat, & si nupsit, applicentur ad concedendam servo alicui libertatem, tenet conditio, & Titia nubens amittit legatum, illudque servo applicatur ex l. si Titia. ff. de condit. & demonstr. Idem est de favore piæ causæ, ut si legentur Titia 100. ne nubat, & si nupsit, applicentur

pauper.